

KISMİ SÜRELİ VEYA ÇAĞRI ÜZERİNE ÇALIŞANLAR İLE BU KANUNA GÖRE EV HİZMETLERİNDE AY İÇERİSİNDE 30 GÜNDEN AZ ÇALIŞANLAR 01.10.2010 TARİHİNE KADAR YEŞİL KART ALABİLECEKLER

Mustafa BAŞTAŞ*

I-GİRİŞ

İnsan, yaşayan bir organizma olarak içinde bulunduğu toplumun temel yapı taşıdır. “Kültürel birliği olan ve kurumsallaşmış bir iktidar tarafından yönetilen bir insan gurubunun, sınırlarla belirlenmiş bir toprağa yerleşmesi sonucunda meydana gelen siyasi topluluğa devlet denilmektedir.” Devletler kendi bekaları için kendilerine vatandaşlık bağı ile bağlı olan insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli kurumlar oluşturmuşlardır. Devletlerin başarıları vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılamada gösterdikleri başarı ile ölçülmektedir. Tarih boyunca kurulan devletlerin devamlılıkları ve güçleri vatandaşlarına sağladıkları imkânlar ile doğru orantılı olmuştur. Devletlerin geleceklelerinden emin olmaları için vatandaşlarının geleceklelerinden emin olmaları gerekmektedir. Kendilerini güven içinde hisseden insanlar ekonomik faaliyetlerini daha başarılı yürütmüşler ve servet birikimlerini hızlandırmışlardır. Zengin vatandaşların varlığı güçlü devletlerin varlık sebebi olmuştur. Güven içinde olmayan vatandaşlar ekonomik faaliyetlerde

* SGK Müfettişi

başarılı olamamışlar ve vatandaşı oldukları devletler ya yaşanan iç isyanlar yada dışardan gelen dış etmenler nedeniyle tarih sahnesinden silinmişlerdir.

Devletler varlıklarının, vatandaşlarının insanca yaşayabilecekleri asgari şartların varlığına bağlı olduğunu kavradıklarında, vatandaşlarına insanca yaşayabilecekleri şartları sağlayacak kurumları oluşturma arayışına girmişlerdir. Devletimiz de sosyal devlet ilkesi gereğince vatandaşlarına asgari yaşam şartlarını oluşturmak amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumunu kurmuş ve bu Kurum aracılığıyla vatandaşlarına asgari bir yaşam düzeyini sağlayacak hizmetleri sunmaya başlamıştır. Bu makalemizin konusu gelir düzeyleri alt seviyelerde yer alan “kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalıların” yeşil kart alarak sağlık güvencesinden yararlanma durumlarının incelenmesidir.

II-YASAL DÜZENLEMELER

Bilindiği üzere 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun ile sağlık hizmetlerinde standart oluşturulması hedeflenmiş ve bazı vatandaşlarımız hariç (Askerlik hizmetlerini er ve erbaş olarak yapmakta olanlar ile yedek subay okulu öğrencileri, Kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde istihdam edilen ve temsilciliğin bulunduğu ülkede sürekli ikamet izni veya bu devletin vatandaşlığını da haiz bulunan Türk uyruklu sözleşmeli personelden, bulunduğu ülkenin sosyal güvenlik kurumunda sigortalı olduğunu belgeleyenler ile kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde istihdam edilen sözleşmeli personelin uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde ve temsilciliğin bulunduğu ülkenin ilgili mevzuatının zorunlu kıldığı hallerde, işverenleri tarafından bulunulan ülkede sosyal sigorta kapsamında sigortalı yapılanlar, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde bulunan hükümlü ve tutuklular, 30/5/1978 tarihli ve 2147 sayılı ve 8/5/1985 tarihli ve 3201 sayılı kanunlara göre borçlanarak aylık bağlanan kişilerden ise Türkiye’de ikamet etmeyenler, genel sağlık sigortalısı ve genel sağlık sig-

ortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayılmazlar) diğer tüm vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığımızca sağlanması planlanmıştır.

Yine bilindiği üzere, 5754 sayılı Kanunla değişik 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince Türkiye’de ikamet eden kişilerden;

a) Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerine tabi olanlar,

b) İsteğe bağlı sigortalı olan kişiler,

c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentleri kapsamında sigortalı sayılmayanlardan;

1) Harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilecek aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlardan her biri, (01.10.2010 tarihinde kadar Yeşil kart uygulamasına tabi olanlar)

.....

genel sağlık sigortalısı sayılmışlardır.

Aynı şekilde 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanunun “Kapsam” başlıklı 2. maddesinde; **Bu Kanun; 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanunun 13 ve 14 üncü maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar hariç hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında bulunmayan ve bu Kanunun öngördüğü usûl ve esaslar çerçevesinde belirlenecek aile içindeki kişi başına düşen gelir payının aylık tutarı 4857 sayılı İş Kanununa göre belirlenen brüt asgari ücretin 1/3 ünden az olan ve Türkiye’de ikamet eden Türk vatandaşlarının; 5510 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sağlanacak sağlık yardımlarını kapsar....”denilmektedir.**

Yine bilindiği üzere, 5510 sayılı Kanunun “Primlerin Ödenmesi” başlıklı 88. maddesinde; “60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (b), (c), (d) ve (g) bentleri gereği genel sağlık sigortalısı sayılanlar için, her ay otuz tam gün genel sağlık sigortası primi ödenmesi zorunludur. Şu kadar ki, 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olanların aynı ay içinde zorunlu sigorta kapsamında prim ödeme gün sayısı bulunması halinde, ayın kalan günleri için isteğe bağlı sigorta gün sayısı kadar genel sağlık sigortası primi ödenir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanunun 13 ve 14 üncü maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur. **Bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primleri, 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenir.** Kamu idaresine ait işyerlerinde çalıştırılan sigortalıların iş sözleşmesinin askıda kaldığı aylara ait genel sağlık sigortası primi, 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazancın alt sınırının 30 günlük tutarı üzerinden ilgili kamu idaresince ödenir.”denilmektedir.

Dolayısıyla kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalıların yeşil kart alabilmesi mümkün bulunmaktadır.

III - KISMİ SÜRELİ VEYA ÇAĞRI ÜZERİNE ÇALIŞANLAR İLE BU KANUNA GÖRE EV HİZMETLERİNDE AY İÇERİSİNDE 30 GÜNDEN AZ ÇALIŞANLARIN YEŞİL KART ALABİLMESİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR

Bilindiği üzere, 3816 Sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşilkart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun’a göre yeşil kart alabilmek için 3 temel şart bulunmaktadır;

1- 4857 sayılı Kanununun 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar hariç **hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında bulunmamak,**

2 - Aile içindeki kişi başına düşen gelir payının aylık tutarının 4857 sayılı İş Kanununa göre belirlenen brüt asgari ücretin $1/3^1$ 'ünden az olmak,

3 – Türkiye’de ikamet eden Türk vatandaşı olmak,
şartlarının üçüne aynı anda sahip bulunmak gerekmektedir.

Kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile 5510 sayılı Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan vatandaşlarımız 5510 sayılı Kanununun 4/a maddesi gereğince zorunlu sigortalı olan vatandaşlarımızdır. Yani aslında Sosyal Güvenlik Kurumunun güvencesi altında olan vatandaşlarımızdır. Ancak 5510 sayılı Kanuna göre sağlık yardımlarından yararlanmak için son bir yıl içerisinde 30 gün prim ödeme şartı bulunmaktadır. Part time çalışan kişilerin 30 gün prim ödeme şartını yerine getirememeleri ve gelirlerinin düşük olması nedeni ile 3816 Sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşilkart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun kapsamına alınmaları yerinde bir uygulama olmuştur.

IV - KISMİ SÜRELİ VEYA ÇAĞRI ÜZERİNE ÇALIŞANLAR İLE BU KANUNA GÖRE EV HİZMETLERİNDE AY İÇERİSİNDE 30 GÜNDEN AZ ÇALIŞANLARIN AİLE İÇİNDEKİ KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GELİRLERİNİN HESAPLANMASI

Kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile 5510 sayılı Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışanlarının gelirlerinin hesaplanmasında da 3816 Sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi

¹ 01.07.2008-31.12.2008 tarihleri arasında geçerli olan brüt asgari ücret 638,70.-YTL olduğundan 212,90.-YTL den az gelire sahip olmak

Giderlerinin Yeşilkart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanunun 4. maddesine göre hesaplanacaktır.

Söz konusu maddeye göre, aynı hanede part time çalışanla ile birlikte yaşayan, varsa eşi, ana, baba ve çocuklar ile üçüncü dereceye kadar hısımlarının gelirleri esas alınarak hesaplanır.

Söz konusu kişilerin her birinin ayrı ayrı elde ettikleri (hizmet karşılığı olarak ücret veya yevmiye gibi nakdi gelirleri, tarım gelirleri, menkul veya gayrimenkul kira, faiz ve temettü gelirleri, nakdi transfer ve hibe gelirleri ve aynı gelirleri dikkate alınarak bulunacak) toplam gelirlerinin kişi sayısına bölünmesi sonucu bulunan kişi başına gelirin asgari ücretin 1/3'ünden az olması gerekmektedir.

Örneğin, part time bir işte ay içerisinde 10 gün çalışan ve 400,00.-YTL gelir elde eden Bay X'in eşi, 3 ve 6 yaşlarında 2 çocuğunun yanı sıra, anne ve babası ile birde kardeşinin aynı hanede yaşadığını kabul edelim. Ayrıca Bay X'in annesinin aylık 300,00.-YTL kira geliri olduğunu kabul edelim. Bay X'in aynı hanede yaşadığı diğer kişilerin başka gelirlerinin olmaması durumunda $(400,00+300,00=700,00/7=100,00.-YTL)$ ailenin ortalama 100,00.-YTL geliri olduğu hesaplanacaktır. Aylık 100,00.-YTL gelirin 212,90.-YTL den az olması nedeni ile yeşil kart almak için Bay X'in başvurusunun İl veya İlçe İdare Kurulunca kabul edilmesi mümkün bulunmaktadır.

V- SONUÇ

5510 sayılı Kanunun 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmesi ile tartışılan konulardan biride kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile 5510 sayılı Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışanların sağlık güvencelerinin nasıl sağlanacağıydı. Özellikle ayda 10 günden az süre ile çalışan part time çalışanların sağlık yardımlarından yararlanmaları için 30 gün prim ödemeleri gerekeceği söylenmekte ve aldıkları ücretlerin büyük bölümünün sağlık primine gideceği düşünülmekteydi. Ancak 5754 sayılı Kanunun ile yapılan değişiklikle part time çalışanların yeşil kart almalarına olanak tanınarak

mağduriyetlerinin önüne geçilmiştir. 01.10.2010 tarihine kadar yeşil kart uygulaması devam edeceğinden yukarıda açıklanan şartlara sahip part time çalışanların yaşadıkları yerde bulunan il veya ilçe idare kurullarına başvurarak yeşil kart almaları mümkündür. 01.10.2010 tarihinden sonra part time çalışanların sağlık yardımlarından yararlanmaları içinse yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Güzel, Ali ve Okur, A.Rıza (2004). **Sosyal Güvenlik Hukuku**. İstanbul : [yayl.y.]
- Sosyal Sigorta işlemleri Yönetmeliği** (2008). Ankara : Resmi Gazete
- Şakar, Müjdat (2004). **Sosyal Sigortalar Uygulaması**. İstanbul: [yayl.y.]
- T.C. Yasalar (1992). **3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (21273 sayılı)
- T.C. Yasalar (2006). **5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (26098 sayılı)
- Yazgan, Turan (1992). **Sosyal Güvenlik**. İstanbul : [yayl.y.]

